

AKIBA RUBINSTEIN se narodil 12. října 1882 v městečku Stawiski, v bývalé Lomžinské gubernii v Polsku. S šachy se seznámil až v 15 letech, nicméně, obrovský přírodní talent a neobvyklá práceschopnost mu umožnily rychle dosáhnout vynikajících tvůrčích úspěchů. Tady je jedna z prvních známých partií A. Rubinsteina, kterou sehrál se silným šachistou z města Bělostoku G. Bartoszkiewicz (černé).

1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Sc4 Jf6 4. d4 exd4 5. O-O Sc5 6. e5 d5 7. exf6 dxc4 8. Ve1+ Kf8 9. Sg5 gxf6 10. Sh6+ Kg8 11. Jxd4 Sxd4 12. c3 Sf5 13. cxd4 Jxd4 14. Jc3 Sg6 15. Ve8+ Dxe8 16. Dxd4 De5 17. Jd5 1-0

V roce 1903 se Rubinstein přestěhoval do Lodže. Tady se začal zabývat šachem vážně. V té době byla „Lodžská společnost příznivců šachové hry“ jednou z nejorganizovanějších a nejaktivnějších v Rusku. V soubojích s nejlepšími místními šachisty Rubinstein získal nezbytné praktické zpevnění a již v létě téhož roku „Lodžská společnost“ považovala za nezbytné uspořádat jeho zápas s G. Salwem, který byl počátkem století jedním z nejsilnějších šachistů nejenom Lodže, ale také Ruska. Zápas skončil remízou (+5, -5, =4). Ihned po jeho skončení Rubinstein úspěšně vystoupil (5. místo) na svém prvním oficiálním turnaji – 3. Všeruském turnaji v Kyjevu. Tady došlo k jeho prvnímu setkání s M. Čigorinem.

Úspěchy A. Rubinsteina v ruských turnajích neustále narůstají. Záhy po 4. Všeruském turnaji (Petrohrad, 1905-1906), kde dělil 2.-3. místo s Blumenfeldem (1. – Salwe), byl uspořádán tří kolový zápasový turnaj za účasti M. Čigorina, A. Rubinsteina, G. Salweho a A. Flamberga (budoucího mistra) z Varšavy. Vítězem tohoto zajímavého turnaje se stal A. Rubinstein (6,5 z 9), když předstihl M. Čigorina o bod.

Skvělé kombinační umění velkého ruského šachisty zanechalo zjevnou stopu v tvorbě A. Rubinsteina. Právě od Čigorina se učil nádherným útokům, nešablonovité hře a originálními strategickým plánům v zahájení. Stejně jako Čigorin byl mimořádně silným ve věžových koncovkách. Žák se ukázal být hoden. V roce 1907 se stal vítězem 5. Všeruského turnaje. Koncovka následující partie, kterou sehrál Rubinstein na tomto

turnaji, právem vstupuje do „zlatého fondu“ šachového umění.

Rotlewy - Rubinstein

1. d4 d5 2. Jf3 e6 3. e3 c5 4. c4 Jc6 5. Jc3 Jf6 6. dxc5 Sxc5 7. a3 a6 8. b4 Sd6 9. Sb2 O-O 10. Dd2 De7 11. Sd3 dxc4 12. Sxc4 b5 13. Sd3 Vd8 14. De2 Sb7 15. O-O Je5 16. Jxe5 Sxe5 17. f4 Sc7 18. e4 Vac8 19. e5 Sb6+ 20. Kh1 Jg4! 21. Se4 Dh4 22. g3

22. ...Vxc3!! 23. gxh4 (22.Sxc3 Sxe4+ 23.Dxe4 Dxd2 mat) 23. ...Vd2!!

Ojedinele krásný úder! „Někdy bývá velmi obtížné pochopit, odkud se bere názor široké veřejnosti na styl toho nebo onoho mistra. Rubinstein, například, se považuje za představitele krajně suchopárného stylu, ale mezitím lze v jeho partiích nalézt takové množství překrásných kombinací, které nenaleznete v partiích patentovaných „kombinačních mistrů“, psal R. Réti.

24. Dxd2 Sxe4+ 25. Dg2 Vh3! bílý vzdal.

V té době dosahuje Rubinstein také mezinárodní uznání. Už v roce 1905 debutuje v jednom z „vedlejších“ turnajů kongresu v Barmen, kde ihned získal titul mistra. Potom následuje řada nových úspěchů: v roce 1907 si rozdělil s O. Bernsteinem 1.-2. cenu na maratónském turnaji v Ostende (30 účastníků, každý s každým!), a poté obsadil první místo na velkém turnaji v Karlových Varech.

Je třeba říct, že v této době se na šachové scéně objevila nová plejáda mistrů: A. Nimcovič, O. Duras, M. Vidmar, S. Tartakower, R. Spielmann, O. Bernstein ad. V rozkvětu sil se nacházeli také představitelé mnohem starší generace – F. Marshall, G. Maróczy, R. Teichmann, S. Tarrasch, K. Schlechter.

Všichni tito šachisté měli svůj tvůrčí, originální způsob hry a právě v boji s nimi měl Rubinstein dokázat své právo na zápas s mistrem světa Em. Laskerem.

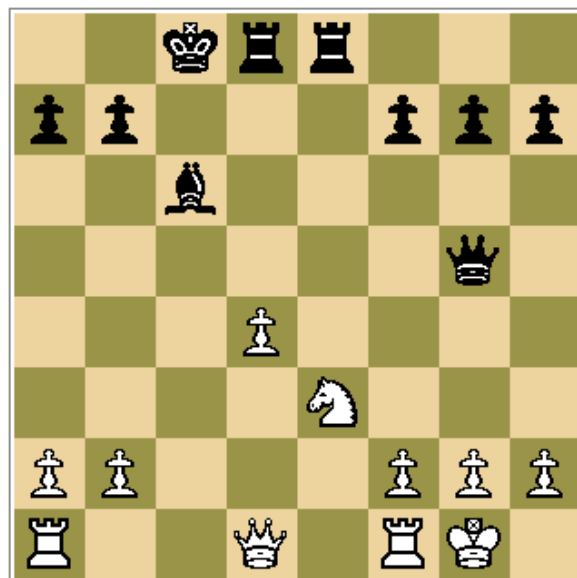
Velkou událostí v ruském a mezinárodním šachovém životu byl Šachový Kongres na památku M. I. Čigorina, který probíhal počátkem roku 1909 v Petrohradu. Byly uspořádány dva zajímavé turnaje: mezinárodní, jehož se účastnil mistr světa Lasker, který v té době velmi zřídka vystupoval v turnajích a tak zvaný „Celoruský turnaj příznivců“, který skončil vítězstvím šestnáctiletého A. Aljechina.

Bez ohledu na to, že v turnaji mistrů hráli mnozí vynikající šachisté těch let, o první místo bojovali pouze dva – Lasker a Rubinstein.

Ve třetím kole turnaje probíhala ústřední partie turnaje. Bylo to střetnutí Rubinsteina s mistrem světa za šachovnicí.

Rubinstein – Lasker

1. d4 d5 2. Jf3 Jf6 3. c4 e6 4. Sg5 c5 5. cxd5 exd5 6. Jc3 cxd4 7. Jxd4 Jc6 Pokojnější je tady 7. ...Se7. Nyní vznikají zajímavé komplikace. **8. e3 Se7 9. Sb5 Sd7 10. Sxf6 Sxf6 11. Jxd5 Sxd4 12. exd4 Dg5 13. Sxc6 Sxc6 14. Je3 O-O-O 15. O-O Vhe8**

Figury černého zaujaly aktivní pozice – hrozí 16. ...Vxe3. A. Rubinstein šikovně střídaje obranu s útokem provádí krásnou originální kombinaci.

16. Vc1! Vxe3 Lépe 16. ...Kb8, na což mohlo přijít 17.Vc5 taktéž s lepší hrou bílého.

17. Vxc6+ bxc6 18. Dc1! Zajímavá vazba!

18. ...Vxd4 Pokud 18. ...Ve5, tak 19.Dxc6+ (19.f4 Vc5) a dále 20.fe. **19. fxe3 Vd7 20. Dxc6+ Kd8 21. Vf4!** A. Rubinstein přesně kalkuluje všechny jemnosti pozice. Po 4.řadě se bílá věž zapojuje do útoku, zatímco král stojí dostatečně spolehlivě. **21. ... f5** (21. ...Vd1+ 22.Kf2 Vd2+ 23.Ke1 Dxcg2 24.Vd4+)

22. Dc5 De7 (nyní na 22. ...Vd1+ 23.Kf2 Vd2+ 24.Ke1 Dxcg2 rozhodne 25.Da5+)

23.Dxe7+ Kxe7 24. Vxf5 Vd1+ 25. Kf2 Vd2+ 26. Kf3 Vxb2 Ve věžové koncovce má bílý pěšce navíc. A. Rubinstein realizuje klasickou ukázkou převahy. Téměř každý tah bílého zasluhuje vykřičník. **27. Va5** Nejprve je třeba omezit činnost černé věže. **27. ...Vb7 28. Va6!** Nyní je také černý král omezený ve své činnosti. Proto musí černý pokorně čekat na svůj osud. **28. ...Kf8 29.e4 Vc7 30. h4! Kf7 31. g4! Kf8 32. Kf4 Ke7 33. h5! h6**

Bílý hrozil ještě více zesílit svou pozici prostřednictvím g4-g5, e4-e5, Kf4-f5 a pak g5-g6. Nyní vznikl u černého slabý bod g6. S. Tartakower psal, že „v době, kdy již Lasker dříve ukázal, jak je třeba v koncovce „vyhledávat“ slabiny, od Rubinsteina jsme se učili je „vytvářet“.

34. Kf5 Kf7 35. e5 Vb7 36.Vd6 Ke7 37. Va6 Kf7 38. Vd6 Kf8 39. Vc6 Kf7 40. a3 1-0

Tato partie je charakteristická pro tvorbu A. Rubinsteina: přesný propočítání variant ve střední hře, filigránská technika v koncovce. Proslavené „rubinsteinovské“ věžové koncovky jsou dodnes vzorem pro rozehrávání tohoto stádia partie, a proto měl vtipný S. Tartakower opodstatnění prohlásit: „Rubinstein – to je věžová koncovka šachové partie, započaté bohy před tisíci lety“.

Petrohradský turnaj skončil přesvědčivým vítězstvím Laskera a Rubinsteina, kteří si rozdělili 1.-2. místo a předstihli své konkurenty o 3,5 bodu.

Období let 1909-1912 bylo nejvýraznější v biografii A. Rubinsteina. V této době dosahuje největších sportovních a tvůrčích úspěchů. Dokonce v San Sebastianu, 1911, kde dělil „pouze“ 2.-3. místo, ve vzájemném střetnutí vyhrál s vítězem turnaje J. R. Capablancou.

Rubinstein – Capablanca

1. d4 d5 2. Jf3 c5 3. c4 e6 4. cxd5 exd5 5. Jc3 Jc6 6. g3 Se6 7. Sg2 Se7 8. O-O Vc8 9. dxc5 Sxc5 10. Jg5! Jf6 11. Jxe6 fxe6 12. Sh3 De7 13. Sg5 O-O 14. Sxf6 Dxf6 15. Jxd5! Dh6 16. Kg2 Vcd8 17. Dc1!! exd5 18. Dxc5 Dd2 19. Db5 Jd4 20. Dd3 Dxd3 21. exd3 Vfe8 22. Sg4! Vd6 23. Vfe1 Vxe1 24. Vxe1 Vb6 25. Ve5 Vxb2 26. Vxd5 Jc6 27. Se6+ Kf8 28. Vf5+ Ke8 29. Sf7+ Kd7 30. Sc4 a6 31. Vf7+ Kd6 32. Vxg7 b5 33. Sg8 a5 34. Vxh7 a4 35. h4 b4 36. Vh6+ Kc5 37. Vh5+ Kb6

38. Sd5 b3 39. axb3 a3 40. Sxc6 Vxb3 41. Sd5 a2 42. Vh6+! 1-0

Je zajímavé, že Capablancovi se podařil revanš až za 17 let na turnaji v Berlíně, byť se do té doby utkali nejdou.

V roce 1912 se Rubinstein zúčastnil 4 silných turnajích a ve všech (!) se stal vítězem. „Před jeho útokem, - psal Em. Lasker, - kapitulovali již všichni maistro, ale pouze málokterí se mohou pochlubit, že s ním vyhráli partii“.

V následující partii A. Rubinstein skvěle předvedl sílu dvojice střelců. Přičemž je třeba podotknout, že jeho soupeř sám vynikal vysokou technikou.

Tarrasch – Rubinstein

1. e4 e5 2. Jf3 Jc6 3. Jc3 Jf6 4. Sb5 Sc5 5. Jxe5 Jd4 6. Sa4 O-O 7. d3 d5

A. Rubinstein vložil velký vklad do teorie zahájení. Dobře jsou známé jeho systémy v dámském gambitu, Nimcovičově obraně, sicilské a francouzské obraně. Protiútok černého v této partii rovněž nese jméno A. Rubinsteina.

8. Sg5 c6 9. Dd2 Ve8 10. f4 b5 11. Sb3 h6 12. Sh4 Jxe4 13. Sxd8 Jxd2 14. Kxd2 Vxd8 15. Je2 Jxe2 16. Kxe2 Ve8 17. Kf1 Sb7 18. c3 f6 19. Jg4 h5 20. Jf2 Se3 21. Sd1 h4 22. g3 a5 23. Sf3 b4 24. Kg2 bxc3 25. bxc3 Sa6 26. c4 Vad8 27. cxd5 cxd5 28. Vhd1 Ve7 29. Jg4 hxg3 30. hxg3 Sd4 31. Vac1 Vb7 32. Vc2 Kf7 33. Jf2 Vb2 34. Vxb2 Sxb2 35. Vd2 Sd4 36. Jh3 Ke6 37. Vc2 Kd6 38. f5 Vc8 39. Sd1 Vxc2+ 40. Sxc2 Ke5 41. g4 Se3 42. Kf3

Kd4 43. Sb3 Sb7 44. Ke2 Sa6 45. Sc2 Sb5 46. a4 Sd7 47. Kf3 Kc3 48. Kxe3 d4+ 49. Ke2 Kxc2 50. Jf4 Sxa4 51. Je6 Sb3 52. Jxd4+ Kb2 53. Jb5 a4 54. Ke3 a3 55. Jxa3 Kxa3 56. Kd4 Kb4 0-1

Současníci uznávali, že v rozehrávání koncovek neměl Rubinsteinu rovného. Klasické obrazce jeho tvorby si uchovávají význam také dnes. Hle, co například psal dlouholetý lídr sovětských šachistů M. Botvinnik, když komentoval svou partii s Platerem (bílý) z Čigorinského turnaje 1947: „Pro Rubinsteina, skvělého mistra podobných koncovek, by nyní byla výhra věcí techniky. Proto nebyl úkol černého až tolik obtížný, protože mohl jít po dostatečně vyšlapané cestě“. Charakteristická je také ještě jedna poznámka k této partii: „... Rubinstein nejednou v analogických pozicích dokazoval převahu střelce nad jezdcem“.

A. Rubinstein se vyznačoval výjimečně svéráznou hrou také ve střední hře, přesností a metodičností, uměním důsledně navyšovat minimální poziční výhody. „Styl hry Rubinsteina nám připadá jedinečný. Jeho přednosti se vůbec neomezují virtuózním rozehráváním koncovek. Za charakteristický rys pro Rubinsteina považujeme tu kolosální „délku plánu“, která mu slouží jako logický most, vedoucí od zahájení ke koncovce“. To řekl Nimcovič, který zakusil sílu Rubinsteina.

Rubinstein – Nimcovič

1. d4 Jf6 2. c4 d6 3. Jf3 Jbd7 4. Jc3 e5 5. e4 Se7 6. Se2 O-O 7. O-O Ve8 8. Dc2 Sf8 9. b3 c6

10. Sb2 Jh5 11. g3 Jb8 12. Vad1 Df6 13. Jb1 Sh3 14. Vfe1 Jf4 15. dxe5 dxe5 16. Jxe5! Vxe5 17. Sf1 Jd7 18. Dd2 Sxf1 19. Vxf1 Jh3+ 20. Kg2 Jg5 21. f4 Dg6 22. fxe5 Vxe4 23. Dxd7 Ve2+ 24. Vf2 a bílý vyhrál. „Nejkrutější porážka za celou moji 22-letou šachovou kariéru“ – psal A. Nimcovič v roce 1925.

Pro úplnost uvádím zbytek partie:

24. ...De4+ 25. Kg1 Sc5 26. Sd4 Sxd4 27. Dxd4 Ve1+ 28. Vf1 Vxf1+ 29. Kxf1 Dh1+ 30. Kf2 Dxh2+ 31. Kf3 f6 32. Dd2! Dh3 33. Dd7 f5 34. Jc3 Dh5+ 35. Kg2 Dxe5 36. De6+ Kh8 37. Je2 Dh5 38. Vd7 Ve8 39. Jf4 Vxe6 40. Jxh5 h6 41. Jxg7 Ve2+ 42. Kf3 Vxa2 43. Vxb7 a5 44. Jxf5 c5 45. Jxh6 a4 46. bxa4 Va3+ 47. Kf4 Vf3+ 48. Kg5 Vxg3+ 49. Jg4 Vd3 50. Kg6 1-0

V letech 1911-1912 se tři šachisté – Em. Lasker, J. R. Capablanca a A. Rubinstein – ostře vyčlenili zpoza ostatních. Přirozeně vstala otázka o uspořádání zápasu o světové prvenství. Mnohem energičtější Capablanca poslal mistru světa výzvu jako první, nicméně, jak známo, jejich vyjednávání ztroskotala. Nadešla řada na Rubinsteina. Lasker se s velkou úctou vyjádřil o hře svého možného soupeře v zápase: Rubinstein „ve hře především ukazuje vlastnosti opravdového myslitele“. „Vyznačuje se neotřesitelnou chladnokrevností. Jeho vědomosti převyšují vědomosti jakéhokoliv jiného šachového maestro; ne nadarmo o něm říkají, že si pamatuje nazpaměť všechny slavné partie všech maestro...“. Ano, Rubinstein znal mnoho. A především je třeba připomenout jeho grandiózní práce schopnost. Když se jej ptali, jak tráví čas, Rubinstein odpověděl: „300 dnů v roce pracuji s šachy 6 hodin denně, 60 dnů v roce hraji na turnajích a 5 dnů v roce odpočívám“...

Jednání mezi Laskerem a Rubinsteinem se dlouho vleklo a dlouho se nedařilo dosáhnout shody kvůli jedné drobné příčině: Rubinstein chtěl hrát pouze ráno, mistr světa preferoval pro hru večerní hodiny. Nakonec se podařilo dohodnout – Rubinstein vyšel vstříc. Byly odsouhlaseny dokonce všechny technické stránky: zápas měl být zahájen na podzim 1914, hrát se mělo na většinu z 20 partií v různých městech Německa a Ruska, ale ... záhy začala První světová válka.

V těžkých válečných letech se Rubinsteinovo zdraví podlomilo a, i když ve dvacátých letech ještě dosahuje určitých sportovních výsledků, jeho nejlepší časy již minuly. Ve hře se objevují pro hráče extra třídy nepřijatelné chyby a stále řidčeji se mu daří jeho znamenité „rubinsteinovské“ monumentální partie. Hraje nevyrovnaně – úspěchy střídají neúspěchy. Například, na turnaji v Teplice-Šanov získal 4 (!) cena za krásu, ale prohra v posledním kole s B. Kostičem („přehlédnutí“ figury ve složité pozici) ho připravuje o dělu prvního místa a sráží jej na 5. místo.

Po historické bitvě Em. Lasker – J. R. Capablanca (1921) A. Rubinstein vyzval vítěze k zápasu, nicméně nemohl zajistit materiální stránku a zápas se nekonal. Tak Rubinstein nemohl bojovat o světový titul. A přece právě v zápasech byl mimořádně nebezpečný. Za svůj život sehrál více než 10 zápasů, přičemž mu za soupeře byli takoví

proslulí hráči jako Mieses, Marshall, Teichmann, Schlechter, Bogoljubov, a všechny tyto zápasy vyhrál.

Poslední velkou soutěží, jíž se Rubinstein zúčastnil, byl „Turnaj národů“ – 4.

Olympiáda – kde hrál na první šachovnici za družstvo Polska.

Záhy Rubinstein těžce onemocněl a, i když ještě prožil 30 let (zemřel 14. března 1961), turnajů se již více neúčastnil.

Text článku z „64“ je převzat „jak leží“, tedy s datem narození 1882. Kolem tohoto data probíhala velká diskuze, protože jako další se uváděl rok 1880. Toto lze nalézt také např. ve Wikipedii a jiných pramenech.

Na fotografii vlevo je snímek náhrobku a tady je letopočet 1880.

Na stránkách Kena Whylda (www.kwabc.org) jsou na toto téma podrobnější odkazy.

Spoustu informací lze také najít na stránkách www.chessgames.com pod heslem Akiba Rubinstein.